

3rd CSFS
INTERNATIONAL
CONFERENCE

Spartí 30 March-1 April 2012

Σπάρτη 30 Μαρτίου-1 Απριλίου 2012

SACRED LANDSCAPES IN THE
PELOPONNESE FROM PREHISTORY
TO POST-BYZANTINE TIMES

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΤΗΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΕΩΣ ΤΟΥΣ
ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Conference Programme
Πρόγραμμα Συνεδρίου

3rd CSPS INTERNATIONAL CONFERENCE
“SACRED LANDSCAPES IN THE PELOPONNESE
FROM PREHISTORY TO POST-BYZANTINE TIMES”

Spartí, 30 March - 1 April 2012

Organised by the

Centre for Spartan and Peloponnesian Studies (CSPS), University of Nottingham
Board for Culture, Sports and the Environment of the Municipality of Spartí
5th Ephorate of Byzantine Antiquities (EBA)
5th Ephorate of Prehistoric & Classical Antiquities (EPCA)

in collaboration with the
Sainopouleion Foundation
University of Peloponnese
Sparta Photography Club (Α.Ε.Φ.Ω.Σ.)
Public Central Library of Spartí

under the auspices of the Municipality of Spartí

Venue: The University of Peloponnese Building, Spartí

3^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΕΩΣ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ»

Σπάρτη, 30 Μαρτίου - 1 Απριλίου 2012

Διοργάνωση

Κέντρο Σπαρτιατικών και Πελοποννησιακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο του Νότινγχαμ
Νομικό Πρόσωπο Πολιτισμού, Αθλητισμού και Περιβάλλοντος Δήμου Σπάρτης
5^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
5^η Εφορεία Κλασικών & Προϊστορικών Αρχαιοτήτων

σε συνεργασία με
Σαϊνοπούλειο Ίδρυμα
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Φωτογραφική Λέσχη Σπάρτης (ΛΕ.ΦΩ.Σ.)
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης

υπό την αιγίδα του Δήμου Σπάρτης

Χώρος εργασιών συνεδρίου: Κτήριο Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Σπάρτη

3rd CSPS International Conference

Honorary Committee

His Excellency, The Bishop of the Holy Diocese of Monemvasia & Sparti Efstathios

Mr Stavros Argeitakos, Mayor of Sparti

Mr Marios Tzortzakis, Chairman of the Board for Culture, Sports and the Environment,
Municipality of Sparti

Professor Cathy Morgan, Director of the British School at Athens

Organising Committee

Mr Nikolaos Dimakis, CSPS, University of Nottingham

Dr Chrysanthi Gallou, CSPS, University of Nottingham

Mr Christos Makris, Vice-Chairman of the Board for Culture, Sports
& the Environment, Municipality of Sparti

Mrs Evangelia Pantou, 5th EBA, Ministry of Culture & Tourism

Dr Alkisti Papadimitriou, 5th EPCA, Ministry of Culture &
Tourism

Dr Metaxia Papapostolou, Experimental High School of Sparti-
University of Peloponnese, Ministry of Education, Lifelong Learning & Religious Affairs

Scientific Committee

Mrs Aimilia Bakourou, Director Emeritus, Ministry of Culture & Tourism

Dr Aimilia Banou, Assistant Professor, University of Peloponnese

Professor William G. Cavanagh, CSPS Director, University of Nottingham

Professor Stephen Hodgkinson, CSPS Director, University of Nottingham

Mrs Anastasia Panagiotopoulou, Director Emeritus, Ministry of Culture
& Tourism

Dr James Roy, Honorary Research Fellow, University of Nottingham

3^ο CSPS Διεθνές Συνέδριο

Τιμητική Επιτροπή

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας & Σπάρτης

κκ. Ευστάθιος

κ. Σταύρος Αργειτάκος, Δήμαρχος Σπάρτης

κ. Μάριος Τζωρτζάκης, Πρόεδρος Νομικού Προσώπου Πολιτισμού,

Αθλητισμού & Περιβάλλοντος Δήμου Σπάρτης

Professor Cathy Morgan, Διευθύντρια της Βρετανικής Σχολής Αθηνών

Οργανωτική Επιτροπή

Δρ Χρυσάνθη Γάλλου, CSPS, Πανεπιστήμιο του Νότιγγχαμ

κ. Νικόλαος Δημάκης, CSPS, Πανεπιστήμιο του Νότιγγχαμ

κ. Χρήστος Μακρής, Αντιπρόεδρος του Νομικού Προσώπου Πολιτισμού,

Αθλητισμού & Περιβάλλοντος Δήμου Σπάρτης

κα Ευαγγελία Πάντου, 5^η ΕΒΑ, ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Δρ Άλκηστη Παπαδημητρίου, 5^η ΕΠΚΑ, ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Δρ Μεταξία Παπαποστόλου, Πειραματικό Γυμνάσιο Σπάρτης-

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ.

Επιστημονική Επιτροπή

Professor William G. Cavanagh, Διευθυντής CSPS, Πανεπιστήμιο του Νότιγγχαμ

κα Αιμιλία Μπακούρου, Επίτιμη Διευθύντρια Αρχαιοτήτων, ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Δρ Αιμιλία Μπάνου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

κα Αναστασία Παναγιωτοπούλου, Επίτιμη Διευθύντρια Αρχαιοτήτων, ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Δρ James Roy, Επίτιμος Ερευνητής, Πανεπιστήμιο του Νότιγγχαμ

Professor Stephen Hodgkinson, CSPS Διευθυντής, Πανεπιστήμιο του Νότιγγχαμ

CONFERENCE PROGRAMME

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Friday 30 March 2012

Παρασκευή 30 Μαρτίου 2012

Venue/χώρος εργασιών συνεδρίου: Σαΐνοπούλειο Μέγαρο
(Cleomvrotou Pedestrian Street/ Πεζόδρομος Κλεομβρότου)

- 16.00-18.00 Registration at the Sainopouleion Megaron
Εγγραφή στο Σαΐνοπούλειο Μέγαρο
- 17.30-18.00 Ceremony of the inauguration of the Sainopouleion Megaron
Τελετή εγκαινίων του Σαΐνοπουλείου Μεγάρου
- 18.00-18.30 Conference Opening Ceremony – Addresses
Τελετή Έναρξης Συνεδρίου – Προσφωνήσεις
- 18.30-19.00 Inauguration of the exhibition by the Sparta Photography Club and the 5th Ephorate of Byzantine Antiquities on the theme “Byzantine monuments in their natural landscape” by the Sparta Photography Club
Εγκαίνια της έκθεσης της Φωτογραφικής Λέσχης Σπάρτης (ΛΕ.ΦΩ.Σ) της 3^{ης} ΕΒΑ, με θέμα «Βυζαντινά μνημεία στο φυσικό τους περιβάλλον»
Award Ceremony for the Experimental Elementary School of Sparti Competition on “Ancient temples and Byzantine churches of my home town”
Απονομή βραβείων για το διαγωνισμό του Πειραματικού Γυμνασίου Σπάρτης με θέμα «Αρχαίοι ναοί και βυζαντινές εκκλησίες του τόπου μου»
- 19.00-20.00 Keynote speech by Professor James Wright (Bryn Mawr College), on “Sacred Spaces in the Peloponnesos: theoretical and methodological considerations and the perspective of the longue durée”
Εναρκτήρια ομιλία από τον καθηγητή James Wright (Bryn Mawr College) με θέμα «Ιεροί χώροι της Πελοποννήσου: Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα, και μακροπρόθεσμες προοπτικές»
- 20.30 Reception hosted by the Mayor and the City Council of Sparti at the “MENELAION HOTEL”
Παράθεση δεξίωσης από τον Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο Σπάρτης στο Ξενοδοχείο «ΜΕΝΕΛΑΪΟΝ»

Saturday 31 March 2012

Σάββατο 31 Μαρτίου 2012

Session 1A. Myth, Legend, Identity and the Sacred
Συνεδρία 1A. Μύθος, Θρύλοι, Ταυτότητα και το Ιερό Στοιχείο

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 09.00-09.20 **Ελένη Μαράντου**, *Η μυθολογία ως οδηγός στην κατανόηση του θρησκευτικού τοπίου στους πρώιμους ιστορικούς χρόνους*
- 09.20-09.40 **Athena Hadji**, *The mythology of the sacred: The sacred character of the Arcadian landscape, a diachronic anthropological approach*
- 09.40-10.00 **Aikaterini-Pliana Rassia**, *Some thoughts about the motif of the Amazonomachy in the Temple of Apollo Epikourios at Bassai*
- 10.00-10.20 **Γεώργιος Μοστράτος**, *Η διαχείριση των πανελλήνιων και τοπικών μύθων ως εκφράσεων πολιτικής προπαγάνδας και σφυρηλάτησης της εθνικής συνείδησης: Η περίπτωση των αετωματικών συνθέσεων του Επιδαύρειου Ασκληπιείου και του Τεγεατικού ναού της Αθηνάς Αλέας υπό το φως μίας νέας ερμηνευτικής προσέγγισης και αποκατάστασης*
- 10.20-10.40 **Florentia Fragkopoulou**, *Spartan Cult and Mythology: Known Unknowns*
- 10.40-11.00 **Greta Hawes**, *One body, two tombs: Pausanias on the heroic traditions of Messenia*
- 11.00-11.20 Discussion / Συζήτηση
- 11.20-11.40 **Tea/Coffee Break – Διάλειμμα καφέ**

Session 1B. Places of cult and the natural landscape
Συνεδρία 1B. Τόποι λατρείας και το φυσικό τοπίο

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 09.00-09.20 **Emilia Banou**, *The Sacred Land- and Seascape of Kythera: The Minoan peak sanctuary at Ayios Yeorygios sto Vouno*
- 09.20-09.40 **Mercourios Georgiadis and Aris Tsaravopoulos**, *The Sacred Landscape at Mermygkari: A Minoan holy mountain on Kythera?*
- 09.40-10.00 **Μαρία Τσούλη**, *Νέες έρευνες στο Ιερό του Ταινარიού Ποσειδώνας και την ευρύτερη περιοχή του. Παρατηρήσεις για την επιλογή θέσεων λατρείας στη χερσόνησο του Ταινάρου κατά την αρχαιότητα*
- 10.00-10.20 **Μαρία Σπαθή**, *Το ιερό της Ειλειθυίας και των Κουρητών στην Αρχαία Ιθάμη. Η σημασία της λατρείας στο ιερό σε σχέση με τον φυσικό περιβάλλοντα χώρο και τα γειτονικά ιερά της Αρτέμιδος Λιμνάτιδος και του*

Διός Ιθωμάτα

- 10.20-10.40 **Δημοσθένης Κοσμοπούλος και Ελένη Μαλαπάνη**, *Μία σύγχρονη προσέγγιση της περιήγησης του Πausanias στο Μεσσηνιακό ιερό τοπίο της «Μακαρίας Γης»*
- 10.40-11.00 **Γιάννης Λαμπρινάκος**, *Θεοί και Τόποι- Το Ιερό Δαχτυλίδι: Μερικά λιγότερο γνωστά ιερά γύρω από τη Σπάρτη*
- 11.00-11.20 Discussion / Συζήτηση
- 11.20-11.40 **Tea/Coffee Break – Διάλειμμα καφέ**

Session 2A. Cult and ritual practices, ritual performance **Συνεδρία 2A. Λατρευτικές πρακτικές και τελετουργία**

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 11.40-12.00 **Christina Aamont**, *Concepts of pollution and purity in the Peloponnese in Mycenaean times*
- 12.00-12.20 **Sam Farnham**, *Pollution and purity in comparative perspective during the Early Iron Age: The Corinthia and the Argolid*
- 12.20-12.40 **Julie Hruby**, *Feasting and Drinking in a Sacred Landscape? Ritualised consumption in the Bronze Age Messenian palace and chora*
- 12.40-13.00 **Katie Demakopoulou**, *Evidence for cult practices at Midea*
- 13.00-13.20 **Marcin Pawlak**, *The prosopography of Zeus' priests in the Peloponnese in Hellenistic and Roman times*
- 13.20-13.40 Discussion / Συζήτηση
- 13.40-15.40 **Lunch Break / Μεσημεριανό Γεύμα**

Session 2B. Sacred places in time and in space **Συνεδρία 2B. Ιεροί Τόποι στο χώρο και το χρόνο**

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 11.40-12.00 **Παναγιώτης Φάκλαρης**, *Ιερά και λατρείες στην αρχαία Κυνουρία*
- 12.00-12.20 **Σταύρος Βλήζος**, *Κατά τα φαινόμενα αντιφατικά, κατ' ουσίαν συμπληρωματικά μνημεία: Το Αμυκλαίο από τα προϊστορικά έως τα μεταβυζαντινά χρόνια*
- 12.20-12.40 **Jörg Rambach**, *Ρωμανός Πυλίας. Ένα παραποτάμιο ιερό*
- 12.40-13.00 **Ξένη Αραπογιάννη**, *Ένα ορεινό ιερό στην Άνω Μέλπεια Μεσσηνίας*
- 13.00-13.20 **Jana Mätzschker**, *The sacred landscape of Triphylia*
- 13.20-13.40 Discussion / Συζήτηση
- 13.40-15.40 **Lunch Break / Μεσημεριανό Γεύμα**

15.40-16.40 Session 3. Poster communications.

Συνεδρία 3. Αναρτημένες ανακοινώσεις.

16.25-16.40 Book presentation, *Sparta in Modern Thought*, by Professor Stephen Hodkinson (CSPS Director; University of Nottingham)

16.25-16.40: Παρουσίαση βιβλίου, *Sparta in Modern Thought*, από τον καθηγητή Stephen Hodkinson (Διευθυντή CSPS, Πανεπιστήμιο του Νότιγγχαμ)

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

Session 4A. Religion and the Past

Συνεδρία 4Α. Θρησκεία και το Παρελθόν

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 16.40-17.00 **Ελένη Σαλαβούρα**, *Μυκηναϊκά ευρήματα σε αρκαδικά ιερά. Συνέχεια ή αναβίωση της λατρείας;*
- 17.00-17.20 **Rebecca Sweetman**, *Christianizing the Peloponnese: The monumentalization of the religious landscape in the Late Antique period*
- 17.20-17.40 **Zdravko Dimitrov**, *Architectural details from Roman epoch, reused in Byzantine churches in Mystras – like evidence about continuity in religious architecture*
- 17.40-18.00 **Μιχαήλ Λεφαντζής**, *Οι νεότερες έρευνες ταύτισης και απόδοσης αρχιτεκτονικών μελών σε δεύτερη και τρίτη χρήση στους βυζαντινούς ναούς Αγίου Νικολάου Οχιάς και Αγίου Ιωάννη Κέριας στην Μέσα Μάνη και η συμβολή τους στην αρχαία τοπογραφία της περιοχής*
- 18.00-18.20 Discussion / Συζήτηση
- 18.20-18.40 **Tea/Coffee Break – Διάλειμμα καφέ**

Session 4B. Sacred Imagery

Συνεδρία 4Β. Ιερή Απεικόνιση

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 16.40-17.00 **Gina Salapata**, *Lakonian and Messenian Plaques with Seated Figures: Issues of Distribution and Identity*
- 17.00-17.20 **Δημήτρης Σούρλας**, *Τα γλυπτά των Κυθήρων ως φορείς θρησκευτικών συμβολισμών*
- 17.20-17.40 **George Paraskeviotis**, *Peloponnesian Gods in Vergil's pastoral poetry. The case of God Pan*
- 17.40-18.00 **Danai Charamalmpous**, *Ο γραπτός διάκοσμος του Καθολικού της Μονής Ζερμπίτσας*
- 18.00-18.20 Discussion / Συζήτηση

18.20-18.40 Tea/Coffee Break – Διάλειμμα καφέ

Session 5A. Mobility, Pilgrimage and the Formation of the Sacred Landscape

Συνεδρία 5A. Κινητικότητα, Προσκύνημα η Δημιουργία του Θρησκευτικού Τοπίου

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 18.40-19.00 **Μιχάλης Πετρόπουλος**, *Η συμβολή της Αχαΐας στην πρόιμη ναϊκή αρχιτεκτονική*
- 19.00-19.20 **Spyros Petrounakos**, *From city to sanctuary: Traversing the sacred landscape of ancient Epidaurous.*
- 19.20-19.40 **Peter Davies**, *Finding the Gap: Hellenistic rural sanctuaries in Peloponnesian intensive survey*
- 19.40-20.00 **Σοφία Γερμανίδου**, *«Παραβιάζοντας το ιερό»: Βιοτεχνικές εγκαταστάσεις δίπλα σε ναούς βυζαντινής και μεταβυζαντινής εποχής στη Μεσσηνιακή Μάνη*
- 20.00-20.20 **Discussion / Συζήτηση**

Session 5B. Ritual Acts and Religious Festivals

Συνεδρία 5B. Τελετουργικά Δρώμενα και Θρησκευτικές Εορτές

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 18.40-19.00 **Αγγελική Πετροπούλου**, *Τα Σπαρτιατικά «Υακίνθια» από ιστορική σκοπιά*
- 19.00-19.20 **Μεταξία Παπαποστόλου**, *«Ο αγώνας των σταφυλοδρόμων» στη γιορτή των Καρνείων. Ένα αγροτικό τελετουργικό για την ευλογία των καρπών στην υπηρεσία της πόλης*
- 19.20-19.40 **Annalisa Paradiso**, *The geography of the Spartan sacrifices for war*
- 19.40-20.00 **Discussion / Συζήτηση**

Sunday 1 April 2012

Κυριακή 1 Απριλίου 2012

Session 6A. The Sacred and Social Identity

Συνεδρία 6Α. Θρησκευτικό Στοιχείο και Κοινωνική Ταυτότητα

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 09.00-09.20 **Katerina Psimogiannou**, *Places of memory in the Final Neolithic Peloponnese: An interpretive approach of social and mortuary practices*
- 09.20-09.40 **Κατερίνα Τζαβελοπούλου**, *Τα ηρώα των αγορών ως χώροι διαμόρφωσης της ταυτότητας των πόλεων της Πελοποννήσου*
- 09.40-10.00 **Jackie Whalen**, *Looking at an austere identity in the sacred landscapes of Sparta*
- 10.00-10.20 **Μαρία Κοσμά**, *«Διαβάσεις» μέσω των πήλινων προσωπειών του ιερού της Άρτεμης Ορθείας στη Σπάρτη*
- 10.20-10.40 **Αμαλία Ανδρουλιδάκη**, *Το ιερό και το κοσμικό κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας στην Πελοπόννησο. Το Γεράκι Λακωνίας*
- 10.40-11.00 **Ευαγγελία Πάντου**, *Οι εικόνες στο τέμπλο της Μητρόπολης του Μυστρά: Μια «ιερή» εκφραστική σύνθεση των νεώτερων χρόνων*
- 11.00-11.20 Discussion / Συζήτηση
- 11.20-11.40 **Tea/Coffee Break – Διάλειμμα καφέ**

Session 6B. Reading Sacred Paraphernalia and Votives

Συνεδρία 6Β. Αναγνώσεις Ιερού Εξοπλισμού και Αφιερωμάτων

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 09.00-09.20 **Stavros Oikonomidis**, *Through the eyes of the idols: Cults of the image and preconceptions in LN and EH Peloponnesian finds*
- 09.20-09.40 **Μιχάλης Πετρόπουλος και Στέλλα Νεστορίδου**, *Ιερό Δήμητρας στη Θέα Πατρών: Χαρακτηριστικοί Τύποι Λατρευτικών Ειδωλίων*
- 09.40-10.00 **Alexandra Alexandridou**, *Dedicating and Sacralising in the archaic sanctuary of Poseidon at Kalauveia, Poros.*
- 10.00-10.20 **Vicky Vlachou**, *Aspects of ritual performance during the Early Iron Age in the sanctuary of Apollo at Amyclae: The evidence of the pottery*
- 10.20-10.40 **Ειρήνη Πουπάκη**, *Μαρμάρινα σκεύη από τον εξοπλισμό λακωνικών ιερών στο Μουσείο της Σπάρτης*
- 10.40-11.00 **Δημήτριος Κατσουλάκος**, *Τα ιερά κειμήλια του μοναστηριού της Ζερμπίτσας Λακωνίας και η τύχη τους κατά τη διάρκεια των προεπαναστατικών χρόνων*
- 11.00-11.20 Discussion / Συζήτηση
- 11.20-11.40 **Tea/Coffee Break – Διάλειμμα καφέ**

Session 7A. Sacred Landscapes and the Formation of Cultural, Political and Ethnic Identity

Συνεδρία 7Α. Θρησκευτικά Τοπία και η Διαμόρφωση Πολιτιστικής, Πολιτικής και Εθνικής Ταυτότητας

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 11.40-12.00 **Aris Tsaravopoulos and Chrysanthi Gallou**, *Contextualising the religious landscape of Kythera from the Geometric to the Roman times*
- 12.00-12.20 **James Roy**, *Lykaion, the sacred mountain of Arkadia*
- 12.20-12.40 **Elisavet Sioumpara**, *The sanctuary of Asclepius in Messene and the propaganda of the Messenian identity*
- 12.40-13.00 **Nicholas Kalospyros**, *Stepping on to Sacred Scenery or Sacred Landscape: Towards the Identity of Place Description of the Peloponnesian Examples in Pausanias' Periegesis*
- 13.00-13.20 **Olivier Gengler**, *Time in space: Memory and identity in the religious landscape of Roman Peloponnese*
- 13.20-13.40 Discussion / Συζήτηση
- 13.40-16.00 Lunch Break / Μεσημεριανό Γεύμα**

Session 7B. a) Holy Place, Sacred Acts and Regional Identity, b) Oracular Sanctuaries

Συνεδρία 7Β. α) Ιερός Χώρος, Θρησκευτικά Δρώμενα και Χωρική Ταυτότητα, β) Μαντικά Ιερά

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 11.40-12.00 **Ann-Louise Schallin**, *Mycenaean identities and ceremonies at Dendra and Midea in the Argolid*
- 12.00-12.20 **Adele Scafuro**, *Sacred landscapes in ancient Thouria: Roaming identities/commemorative and appropriated continuity*
- 12.20-12.40 **Adolfo Domínguez and César Fornis**, *Thyreatis: Ritual Combats within a Sacred Landscape*
- 12.40-13.00 **Άδωνις Κύρου**, *Πολεμικές και θρησκευτικές αντιπαραθέσεις στον παραγμένο Αργολικό Κόλπο του 17^{ου} – 18^{ου} αιώνα. Το μίσημα του «βρυκολακισμού»*
- 13.00-13.20 **Αριάδνη Γκάρτσιου-Τάττη**, *Μαντεία της Λακωνίας*
- 13.20-13.40 **Andronike Makres**, *The sanctuary of Ino-Pasiphae at Thalamai (Messenian Mani)*
- 13.40-14.00 Discussion / Συζήτηση
- 14.00-16.00 Lunch Break / Μεσημεριανό Γεύμα**

16.00-16.40   **Session 8. Poster Communications**

Συνεδρία 8. Αναρτημένες ανακοινώσεις

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

Session 9A. Sacred Nature and Sacred Landscape

Συνεδρία 9Α. Ιερή Φύση και Ιερό Τοπίο

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 1/ Αίθουσα 1

- 16.40-17.00   **Γεωργία Φακάρου**, *Σήμανση του ιερού στοιχείου μέσα από το φυσικό τοπίο στα μυκηναϊκά ιερά της Πελοποννήσου*
- 17.00-17.20   **Αναστασία Παναγιωτοπούλου**, *Θεότητες της φύσης. Οι απεικονίσεις τους στα ψηφιδωτά της Πελοποννήσου*
- 17.20-17.40   **Βασιλική Σταματοπούλου**, *Τα ιερά δέντρα στην Πελοπόννησο*
- 17.40-18.00   **Ιωάννης Παναγιώτης Τσουλόγιαννης**, *Ιερό Ασκληπιού Αγνίτα και Ολιγανδρία στην Αρχαία Σπάρτη*
- 18.00-18.20   **Κατερίνα Τζαμουράνη**, *Το ιερό του Παμίσου στον Άγιο Φλώρο Μεσσηνίας, μύθοι, λατρεία και φυσικό περιβάλλον: Αφορμή για εκπαιδευτικές δράσεις στο Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας (2011-12)*
- 18.20-18.40   Discussion / Συζήτηση

Session 9B. a) Anthropological Approaches to the Study of the Sacred in the Peloponnese; b) Modern Approaches to the Preservation and Promotion of the Sacred in the Peloponnese

Συνεδρία 9B. Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις στη μελέτη του θρησκευτικού στοιχείου στην Πελοπόννησο, β) Σύγχρονες προσεγγίσεις στη διατήρηση και προώθηση του θρησκευτικού στοιχείου στην Πελοπόννησο

Chair/Προεδρείο: tbc

Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2

- 16.40-17.00   **Ελευθέριος Αλεξάκης**, *Υακίνθεια: Ιερός τόπος, μύθος και τελετουργία στις Αμύκλες Λακωνίας. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση*
- 17.00-17.20   **Ελένη Ψυχογιού**, *Από το ναό της Αθηνάς στο αλώνι της «Αγιαλένης»: Μια διαχρονική αφήγηση εγγεγραμμένη στο ιερό τοπίο της Αλίφειρας*
- 17.20-17.40   **Αθανάσιος Φωτόπουλος**, *Λαϊκές παραδόσεις για μοναστήρια και ναούς της Ηλείας*
- 17.40-18.00   **Richard Witt**, *The diachronic religious landscape of the Peloponnesian shepherd*
- 18.00-18.20   **Francesca Luongo**, *The Artemis Orthia Sanctuary at Sparta: New light on the middle 7th century B.C. temple*
- 18.20-18.40   **Κωνσταντίνα Ντουβή και Μαίρη Ξυπνητού**, *Ιερά μοναστηριακά τοπία της Πελοποννήσου από τις εργασίες αποκατάστασής τους κατά τα έτη 2006-2009*

18.40-19.00 Discussion / Συζήτηση

19.00-19.30 *Final Discussion and Closing Ceremony of the Conference*
Τελική Συζήτηση και Τελετή λήξεως Συνεδρίου
Venue/χώρος εργασιών: Lecture Room 2/ Αίθουσα 2